

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΘΕΜΑ:
LECTIO XXXV

Δανάη Γεωργιάδου, Σύμβουλος Λατινικών, Β.Δ.Α'
Μ.Α. στην Κλασική Φιλολογία

Υπεύθυνη ΕΜΕ: Μάρω Μελανίδου

Το πιο κάτω υλικό συμπληρώνει αυτό που ήδη περιέχεται στην ιστοσελίδα του ΥΠΠ, στη διεύθυνση:

http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/latinika/ypost_yliko_c_lyk.html

ΜΑΘΗΜΑ XXXV (Lectio quinta et tricesima) Ο ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

Για τον φιλόσοφο Σενέκα και τον Στωικισμό, βλέπε:

- Εισαγωγή βιβλίου Β' τάξης, σελ. 22
- Εισαγωγή και κείμενο μαθήματος XXXV, βιβλίο Γ' τάξης
- https://el.wikipedia.org/wiki/Σενέκας_ο_Νεότερος
- <https://el.wikipedia.org/wiki/Στωικισμός>

ΧΡΗΣΗ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗΣ

1. Είναι πολύ πιο συχνή από ό,τι στα Αρχαία Ελληνικά. (Γιατί;)
2. Στις **κύριες προτάσεις**: τη γνωρίσαμε σε προηγούμενα μαθήματα
3. Στις **δευτερεύουσες προτάσεις**:
 - όταν κάτι δεν είναι σίγουρο, δεν είναι πραγματικό
 - όταν αναμένουμε κάτι ως αποτέλεσμα
 - (συνήθως) όταν μεταφέρουμε λόγια στο στόμα άλλου (=πλάγιος λόγος)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ

Σχηματισμός:	από τη μετοχή ενεργητικού μέλλοντα (=από το σουπίνο με τις καταλήξεις: -urus, -ura, -urum) και το ρήμα sum σε όλους τους χρόνους .
Εκφράζει:	πράξη επικείμενη, πρόθεση κτλ.
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας:	amaturus -a -um sum, es, est amaturi -ae -a sumus, estis, sunt
Παρατατικός:	amaturus -a -um eram, eras, erat amaturi -ae -a eramus, eratis, erant
Μέλλοντας:	amaturus -a -um ero, eris, erit amaturi -ae -a erimus, eritis, erunt
Παρακείμενος:	amaturus -a -um fui, fuisti, fuit amaturi -ae -a fuimus, fuistis, fuerunt
Υπερσυντέλικος:	amaturus -a -um fueram, fueras, fuerat amaturi -ae -a fueramus, fueratis, fuerant
Τετ. Μέλλοντας:	amaturus -a -um fuero, fueris, fuerit amaturi -ae -a fuerimus, fueritis, fuerint

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας:	amaturus -a -um sim, sis, sit amaturi -ae -a simus, sitis, sint
Παρατατικός:	amaturus -a -um essem, esses, esset amaturi -ae -a essemus, essetis, essent
Μέλλοντας:	---
Παρακείμενος:	amaturus -a -um fuerim, fueris, fuerit amaturi -ae -a fuerimus, fueritis, fuerint
Υπερσυντέλικος:	amaturus -a -um fuissem, fuisses, fuisset amaturi -ae -a fuissemus, fuissetis, fuissent
Τετ. Μέλλοντας:	---
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Ενεστώτας:	amaturum -am -um esse amaturos -as -a esse
Παρακείμενος:	amaturum -am -um fuisse amaturos -as -a fuisse
<p>Η υποτακτική ενεστώτα της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας συμπίπτει στον τύπο και τη σημασία με την υποτακτική μέλλοντα της ενεργητικής φωνής, και το απαρέμφατο ενεστώτα με το απαρέμφατο μέλλοντα της ενεργητικής φωνής.</p>	

Να μελετήσετε τις πιο κάτω ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ και να τις αναγνωρίσετε (εισαγωγή, εξάρτηση, εκφορά, δικαιολόγηση εκφοράς).

1. Tum Ennius indignatus **quod Nasica tam aperte mentiebatur**: "Quid?" inquit "Ego non cognosco vocem tuam?" (μάθημα XXIV)
2. [Et si habet Asia suspiciōnem quandam luxuriae, Murēnam laudāre debēmus, **quod Asiam vidit sed in Asiā continenter vixit**. (μάθημα XXX)]
3. Tum Scipio, **cum se ipsum captum venisse eos existimasset**, praesidium domesticōrum in tecto conlocavit. (μάθημα XXXIV)
4. Nemo vero eos miseretur, **quod infeliciter vixerint**. (μάθημα XXXV)
5. Id senatui publice curāri placuit, **quoniam Regulus aberat**. (μάθημα XXXV)
6. Scipiōnis filiae ex aerario dotem accepērunt, **quia nihil illis reliquerat pater**. (μάθημα XXXV)
7. Aequum mehercule erat populum Romānum tribūtum Scipiōni conferre, **cum a Carthagine semper tribūtum ipse exigeret**. (μάθημα XXXV)
8. Tu autem, proinde quasi cum matre Evandri nunc loquāris, sermōne abhinc multis annis iam obsolēto uteris, **quod neminem scire atque intellegere vis**, quae dicas. (μάθημα XLI)
9. Sed antiquitatem tibi placere dicis, **quod honesta et bona et modesta sit**. (μάθημα XLI)
10. [Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui pro re publicā cadat, **quod decet cariōrem nobis esse patriam quam nosmet ipsos**. (μάθημα XLVI)]
11. Clamōre deinde ancillarum in cubiculum vocātus Brutus ad eam obiurgandam vēnit **quod tonsōris praeripuisset officium**. (μάθημα XLIX)

Αναγκαστικό αίτιο

A. Εξωτερικό (εντοπίζεται σε εξωτερικές καταστάσεις και γεγονότα)

- **Εμπρόθετα:** propter, per, ob + αιτιατ. / de, ab, ex + αφαιρ. /
(πβ. ΑΕ ἔνεκα + γνκ., διὰ + αιτιατ.)
propter frumenti inopiam
ob repentinum monstrum
✓ Συντακτικώς: εμπρόθετος προσδιορισμός εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου
- **Απρόθετα:** απλή αφαιρετική
Puella, longā morā standi fessa, rogavit materteram
✓ Συντακτικώς: αφαιρετική εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου

B. Εσωτερικό (εκφράζει ψυχικές αντιδράσεις + συναισθήματα)

- **Απλή αφαιρετική:** dolore (=από πόνο), metu (=από φόβο), spe, timore, pudore, amore κτλ. (= λέξεις που δηλώνουν ψυχικό πάθος),
π.χ.: virtutis amore
✓ Συντακτικώς: αφαιρετική εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου
- **Κάποτε:** συνοδεύεται από μετοχή παθητ. παρακειμένου (= -μένος)
pudore adductus (=σπρωγμένος από ντροπή)
dolore permotus (=παρακινημένος από πόνο)
✓ Συντακτικώς: αφαιρετική ποιητικού αιτίου / ποιητικό αίτιο

[Το αναγκαστικό αίτιο ενδέχεται να εκφραστεί και με δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, αιτιολογική μετοχή, απλή γενική, επίρρημα.]

Συντακτική ανάλυση δευτερευουσών προτάσεων μαθήματος XXXV

1. Nemo vero eos miseretur, **quod infeliciter vixerint.**

Είδος: _____
 Συντακτικός ρόλος: _____
 Εισαγωγή: _____
 Εξάρτηση: _____
 Εκφορά: _____
 Δικαιολόγηση εκφοράς: _____

 Παρατηρήσεις: _____

2. id senatui publice curāri placuit, **quoniam Regulus aberat.**

Είδος: _____
 Συντακτικός ρόλος: _____
 Εισαγωγή: _____
 Εξάρτηση: _____
 Εκφορά: _____
 Δικαιολόγηση εκφοράς: _____

 Παρατηρήσεις: _____

3. Scipiōnis filiae ex aerario dotem accepērunt, **quia nihil illis reliquerat pater.**

Είδος: _____
 Συντακτικός ρόλος: _____
 Εισαγωγή: _____
 Εξάρτηση: _____
 Εκφορά: _____
 Δικαιολόγηση εκφοράς: _____

 Παρατηρήσεις: _____

4. Aequum mehercule erat populum Romanum tributum Scipioni conferre, **cum a Carthagine semper tributum ipse exigere.**

Είδος: _____
 Συντακτικός ρόλος: _____
 Εισαγωγή: _____
 Εξάρτηση: _____
 Εκφορά: _____
 Δικαιολόγηση εκφοράς: _____

 Παρατηρήσεις: _____

Λεξιλόγιο

Homērus -i: Όμηρος / Plato -ōnis: Πλάτωνας / Zeno -ōnis: Ζήνωνας / nullus -a -um (αντ. επίθ.): κανείς, καμιά, κανένα / trado, tradīdi, traditum, tradēre, γ': παραδίνω / nemo (αόρ. αντ): κανείς / vero (συνδ. αντίθ.): όμως / miseror, αποθ.α': οικτίρω, κλαίω, θρηνώ, λυπάμαι κάποιον / quod (αιτιολ. σύνδ): επειδή / infeliciter (επίρρ.): στη δυστυχία / vivo, vixi, victum, vivēre, γ': ζω / inter (πρόθ.) + αιτ.: μεταξύ / patres (pater -tris, αρ.): πατρίκιοι / plebs, plebis (plebes, plebei), θ.3: πληβείοι (ετερόκλητο) / publicus -a -um: δημόσιος / gratia -ae, θ.1: χάρη, συμφιλίωση / sequester -stris, αρ. (<sequor, secutus sum, sequi, αποθ.γ'): μεσολαβητής / sequester publicae gratiae: μεσολαβητής για την κοινή συμφιλίωση / aes, aeris, ουδ.3: χαλκός, χρήματα / confero (cum + fero), -tuli, -latum, -ferre, γ': συγκεντρώνω / aere collato: με έρανο (αφαιρ. απόλ.) / funero, α': κηδεύω / Poeni -ōrum: Καρχηδόνιοι / fundo, fudi, fustum, fundēre, γ': χύνω, τρέπω σε φυγή / senatus -us, αρ.4: σύγκλητος / scribo, scripsi, scriptum, scribēre, γ': γράφω / mercenarius -ii, αρ.2: μισθωτός, εργάτης / discedo (dis + cedo), -cessi, -cessum, -cedēre, γ': αποχωρώ / desero, deserui, desertum, deserēre, γ': εγκαταλείπω / rus, ruris, ουδ.3: αγρός / publice (επίρρ.): με τη φροντίδα του κράτους / curo, α': φροντίζω / placeo, placui, placitum, placēre, β': αρέσω / placet (απρόσ.) + δτικ.: αποφασίζω / id (=rus) senatui publice curari placuit: η Σύγκλητος αποφάσισε να αναλάβει το κράτος τη φροντίδα αυτού (=του αγρού) / quoniam (αιτιολ. σύνδ.): επειδή / absum, afui, abesse: απουσιάζω, απέχω / aerarium -ii, ουδ.2: το δημόσιο ταμείο / dos, dotis, θ.3: προίκα / accipio (ad + capio), -cepi, -ceptum, -cipēre, γ': (υπο)δέχομαι, λαμβάνω / quia (αιτιολ. σύνδ.): επειδή / relinquo, reliqui, relictum, relinquerēre, γ': αφήνω / aequum est (+ αφαιρ.): είναι δίκαιο / mehercule (επιφών.): μα τον Ηρακλή / tributum -i, ουδ.2: φόρος, εισφορά / confero (cum + fero), -tuli, -latum, -ferre, γ': συγκεντρώνω / cum (αιτιολ. σύνδ.): αφού, επειδή / semper (επίρρ.): πάντοτε / exigo (ex + ago), -ēgi, -actum, -igēre, γ': εισπράττω / felix -īcis: ευτυχισμένος / puella -ae, θ.1: κόρη / vir -i, αρ.2 = marītus -i, αρ.2: σύζυγος / socer, soceri, αρ.2: πεθερός / locus -i, αρ.2: τόπος / loco (αφαιρ.)

Ενδεικτικές δραστηριότητες(για την τάξη ή / και το σπίτι)

1. Να μεταφράσετε το κείμενο του μαθήματος στα Ελληνικά.

2. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση των ρημάτων.

tradunt, vixerint, miseretur, scripsit, funderet, acceperunt, reliquerat, placuit

3. Να κλίνετε τα ονόματα.

senatus, senatus / rus, ruris / dos, dotis / aerarium, aerarii / felix, felīcis / socer, soceri

4. Να τρέψετε την πρώτη πρόταση στον ενικό αριθμό και τη δεύτερη στον πληθυντικό.

α) Romanorum filiae ex aerariis dotem acceperunt, quia nihil illis reliquerant patres.

β) Ille, cum Poenum funderet, ad patrem scripsit mercenarium suum discessisse et ab eo desertum esse rus.

5. Να βάλετε το ρήμα των αιτιολογικών προτάσεων στον ορθό τύπο. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

Neptunus iratus est, quia Cassiope se cum deabus _____ (comparo).

Dux dixit militem tres cives occidisse, quod homo pravi ingenii _____ (sum).

Cicero magno dolore adfectus est, cum ea verba _____ (audio).

Lucretia maesta erat, quod Tarquinius pudicitiam suam _____ (laedo).

6. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Ελληνικά και να δικαιολογήσετε την εκφορά των αιτιολογικών προτάσεων.

Socrates accusatus est, quod iuventutem corrumperet.

Themistocles noctu ambulabat, quod somnum capere non posset.

Quoniam vita brevis est, nolite tempus perdere.

Λεξιλόγιο: accuso, α': κατηγορώ / corrumpo, -rūpi, -ruptum, -rumpere, γ': διαφθείρω / ambulo, α': περπατώ / brevis -is -e: σύντομος / tempus -ōris, ουδ.3: χρόνος

7. Να εξηγήσετε τη διαφορά στο νόημα των δύο προτάσεων.

Poeta amicum accusavit, quod aperte mentiebatur.

Poeta amicum accusavit, quod aperte mentiretur.

8. Να μετατρέψετε σε μετοχικές τις υπογραμμισμένες προτάσεις (από το XXXV).

Id senatui publice curāri placuit, quoniam Rēgulus aberat.

Aequum erat populum Rōmānum tribūtum Scipiōni conferre, cum a Carthagine semper tribūtum ipse exigeret.

9. Για τις πιο κάτω λέξεις να δηλώσετε α) ποια η ποσότητα της παραλήγουσας και β) πού θα τονιστεί η λέξη και γιατί.

Homero, Platoni, curari, acceperunt, reliquerat

10. α) Να γράψετε λίγα λόγια για τη ζωή και το έργο του Ρωμαίου φιλόσοφου Σενέκα (Lucius Annaeus Seneca) (1^{ος} αι. μ.Χ.).

β) Τι γνωρίζετε για τη σχέση του με τον αυτοκράτορα Νέρωνα και για το τέλος του;

11. α) Να γράψετε λίγα λόγια για τη στωική φιλοσοφία.

β) Ποια η σχέση του στωικού φιλοσόφου με τον πόνο της εξορίας και με τη φτώχεια, σύμφωνα με το απόσπασμα που διαβάσατε;

12. Να σκεφτείτε και να γράψετε, για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου, αν υπάρχουν λέξεις:

- ομόρριζες με αυτήν στα Αρχαία Ελληνικά και/ή
- παράγωγες από αυτήν σε νεότερες – νεολατινικές γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά κτλ)